

УТВЪРДИЛ

на осн. чл.196, ал.5 от ЗПУО: *СТАНИМИР ПАРАШКЕВОВ*
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

СЪГЛАСУВАЛ

на осн. чл.196, ал.5 от ЗПУО: *ЕЛКА СТАНЧЕВА*
НАЧАЛНИК НА РУО - ТЪРГОВИЩЕ

СЪГЛАСУВАНО

на осн. чл.196, ал.5 от ЗПУО *С ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ НА*
ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ - РЕШЕНИЕ № 1 ОТ
ПРОТОКОЛ № 36/11.06.2021г.

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ
2021 – 2023 г.**

ЮНИ 2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)	3
1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1.1. Нормативни основания	4
1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба	4
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНИТЕ И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ	6
2.1. Състояние на областната мрежа от образователни институции за учебната 2020/2021г.	6
2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие	6
2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП	10
2.4. Работа с деца с изявени дарби	13
2.5. Кариерното ориентиране на учениците	14
2.6. Напускане на образователната система. Децата в риск	15
2.7. Други институции в общините	16
3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	18
4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	18
5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	19
6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	24
7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ	24
8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗБППМН	Закон за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НУ	Начално училище
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
СУ	Средно училище
СУУУС	Средно училище за ученици с увреден слух
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностното развитие - Обединен детски комплекс
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучението от разстояние в електронна среда

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Нормативни основания.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Търговище е разработена в изпълнение на разпоредбата на **чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование** (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (**ЗПУО**) и **чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование** (приета с ПСМ № 232 от 20.10.2017 г.)

В основата на Областната стратегия стоят анализите на общините на територията на област Търговище за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от **ЗПУО**, приети от общинските съвети, както следва:

- Община Търговище – Решение №19, Протокол №17/17.12.2020 г.
- Община Попово – Решение №134, Протокол №14/17.12.2020 г.
- Община Омуртаг – Решение №174, Протокол №16/23.12.2020 г.
- Община Опака – Решение №132, Протокол №15/18.12.2020 г.
- Община Антоново – Решение №133, Протокол №18/23.12.2020 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование.

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет и чрез него се гарантира прилагането на основополагащи принципи като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност.

Приобщаващо образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В Закона за предучилищното и училищно образование се регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование. Определено е да бъдат осигурени условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която да се осъществява от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена).

Законът за предучилищното и училищното образование и *Наредбата за приобщаващото образование* определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания след извършване на оценка на потребностите.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти. 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО. 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини). 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. 5. Консултации по учебни предмети. 6. Кариерно ориентиране на учениците. 7. Занимания по интереси. 8. Библиотечно-информационно обслужване. 9. Грижа за здравето. 10. Осигуряване на общежитие. 11. Поощряване с морални и материални награди. 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. 14. Логопедична работа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Работа с дете и ученик по конкретен случай. 2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания. 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти. 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. <p>Съгласно <i>Наредбата за приобщаващо образование</i> допълнителната подкрепа е:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение). ☐ дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда.

Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците. (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от НПрО)

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).

Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНТЕ И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на областната мрежа от образователни институции за учебната 2020/2021 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в област Търговище съществуват следните образователни институции:

- **49** общообразователни училища – начални, основни, средни, профилирани и професионални;
- **1** специално училище - Специално училище за ученици с увреден слух „Св. Иван Рилски“;
- **20** детски градини;
- **1** център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс;
- **1** център за подкрепа за личностно развитие – ЦСОП - Търговище;
- **1** специализирано обслужващо звено – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - област Търговище.

Към три професионални гимназии в областта има несамостоятелни общежития.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие.

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището и се осигурява от постъпването на детето в детската градина или в училището съобразно индивидуалните му потребности.

С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното,

гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;

- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;

- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с интересите и заложбите им.

Акцентираща се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците.

Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".

Приоритети на следващия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание ще бъде нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като по общини предстои перманентно да се актуализира статусът им.

Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставащите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.

Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.

С цел преодоляване на последиците, предизвикани от пандемията от COVID-19, през месец март 2021 г. стартира и проект BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“. Продължителността на проекта е 35 месеца и ще обхване учебните 2021/2022, 2022/2023 и 2023/2024 години. Основната цел на проекта е да не се допусне прекъсване на образователния процес и приобщаващото образование в условията на кризи и да се противодейства на риска от отпадане в ситуация на обучение от разстояние. На територията на област Търговище в изпълнение на дейностите са включени всички 50 училища.

Училищата могат да участва в проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“, срокът на продължителност на който предстои да бъде удължен. Проектът включва организиране и провеждане на обучения на педагогическите специалисти, осъществяване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците чрез допълнително обучение по учебни предмети за превенция на обучителни затруднения, осигуряване на занимания по интереси за стимулиране на творческите изяви, кариерно ориентиране с цел подготовка за преход към следваща степен и др.

На Регионално ниво обща подкрепа за личностно развитие се осъществява в детски градини, училища, Център за подкрепа на личностното развитие - ОДК Търговище, ЦМДИ Търговище, НПО и други образователни и културни институции, осъществяващи сходна дейност и развиващи интересите на децата и учениците.

ЦПРЛ – ОДК Търговище е единственото извънучилищно педагогическо учреждение на територията на област Търговище. То осъществява подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби в три направления - наука и гражданско образование, изкуство и спорт чрез:

- включване на подрастващите в организирани постоянни и временни групи за занимания по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;

- подпомагане на кариерното ориентиране на учениците чрез дейности, насочени към стимулиране на развитието на личностни качества и придобиването на социални компетентности;

- участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти и конкурси; организиране на масови мероприятия и публични прояви, с цел мотивиране и осигуряване на възможност за личностна изява ;

- поощряване на децата и учениците с морални и материални награди за високи постижения.

Комплексът е създаден през 2008 година като приемащо звено на закритите Център за работа с деца, Школа за изобразително изкуство и Ученическа спортна школа. Към момента в клубовете на ОДК-Търговище, се обучават 611 деца от предучилищна до 18-т годишна възраст, разпределени в 48 постоянни целогодишни групи.

Актуално състояние на постоянните клубни форми в ЦПЛР – ОДК Търговище

Направление	Брой обхванати ученици	форми	Брой ученици във формите	Постоянни групи	Временни групи
Спорт	293	- Баскетбол	60	4 гр.	2 гр.
		- Спортна гимнастика	48	4 гр.	2 гр.
		- Художествена гимнастика	48	4 гр.	1 гр.
		- Спортна стрелба	48	4 гр.	1 гр.
		- Тенис на корт	24	2 гр.	1 гр.
		- ЛФК/Кинезитерапия	65	5 гр.	
		Общо за направлението			293
Изкуство	253	- Изобразително изкуство	132	10 гр.	3 гр.
		- Приложно изкуство	13	1	1 гр.
		- Детска фолклорна школа	60	5 гр.	2 гр.
		- Детска музикална школа	48	4 гр.	2 гр.
Общо за направлението			253	20 гр.	8 гр.
Наука, технологии и гражданско образование	65	- Еко клуб „Сръчни ръчички“	39	3 гр.	
		- Клуб „Дизайн“	13	1 гр.	
		- Търговищки ученически парламент	13	1 гр.	
Общо за направлението			65	5 гр.	
Общо за ЦПЛР – ОДК			611	48 гр. постоянни	15 гр. временни

Предизвикателства: Заниманията по интереси се организират приоритетно в областите изкуство и спорт, като са запазени клубовете от наследените звена. Съществува необходимост от разширяване на дейностите и привличане на педагогически специалисти в посока сценични изкуства, литература, природни науки и

актуалните за младите хора тематични направления: "Дигитална креативност", "Технологии", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и др.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП.

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в общообразователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

В област Търговище от началото на 2021 г. се обучават 824 деца и ученици със специални образователни потребности. От тях 45 се обучават в Специално училище за ученици с увреден слух „Св. Иван Рилски“- град Търговище, 92 в ЦСОП- град Търговище и 687- в общообразователните училища и детските градини в областта.

От интегрираните 687 деца и ученици на 185 от тях допълнителната подкрепа се осъществява самостоятелно от училищата и детските градини. Допълнителната подкрепа на останалите 502 деца и ученици със СОП се осъществява от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Търговище.

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

Увреден слух	Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
54	10	29	222	94	230	144	41

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и общини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по:

- организационно и/или методическо подпомагане;
- дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти;

- дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Търговище включва три бази /в град Търговище, в град Попово и в град Омуртаг/, в които са обособени: зали за групов терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зали за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зали за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; монтесори кабинети; кабинети на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинети за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинети за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦПППО - област Търговище, включва:

- Осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- Провеждане на обучения и семинари на педагогически и непедagogически специалисти;
- Методическо подпомагане на учители от училища и ДГ;
- Провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- Привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- Формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;
- Провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
- Осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и ДГ, които не могат да си осигурят такава;
- Участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
- Консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
- Разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;

- Конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
- Организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

Училища и детски градини, в които допълнителната подкрепа се осъществява от специалисти от РЦПППО - област Търговище. В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа - град Търговище е обслужващо звено за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас. Центърът осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение на семействата на децата и учениците. В Центъра работят специални педагози, логопеди, психолог, специални педагози, психолог, арттерапевти и медицински специалист.

Центърът за специална образователна подкрепа- град Търговище разполага с богата материална база. Оборудвани са сензорна зала, зала за социални дейности, игротека (библиотека на играчките), логопедичен кабинет и кабинет на психолог, медицински кабинет, съвременни класни стаи, ученическо общежитие, открита и закрита спортна база с детска площадка и просторна столова.

Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и потребности. Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

Специално училище за ученици с увреден слух "Свети Иван Рилски" е единственото в Североизточна България специално училище от интернатен тип, в което се обучават и възпитават деца и ученици с увреден слух от подготвителна група до XII клас.

В училището се осъществяват консултативна, диагностична, корекционно-рехабилитационна и възпитателна дейности, гарантиращи успешната социализация, цялостно развитие на детето със слухови и множествени увреждания.

За рехабилитацията на слуха и говора се провеждат ежедневни индивидуални и групови занятия с всички ученици в специализирани кабинети. Извършва се и ранна рехабилитация на кохлеарно имплантирани деца с увреден слух.

Осем училища и една детска градина в област Търговище сами осъществяват допълнителната подкрепа. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване специфичните обучителни дейности.

През следващия програмен период на Стратегията училищата могат да участва в проект BG05M2OP001-3.018-0001 „Подкрепа за приобщаващо образование“, който е насочен към осигуряване на по-високо качество и по-добър достъп до образование на деца и ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП.

Област Търговище, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет), разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП. Проблемите в училищата и детските градини идват от това, че в делегираните бюджети не е заложено перо за назначаването на логопеди и психолози и директорите не са склонни да назначават такива. С цел икономии на средства се наблюдава практиката на един ресурсен учител да се възлагат повече от 12 деца и ученици със СОП. Това води до невъзможност за осъществяване на качествена подкрепа и противоречи на нормативната уредба.

2.4. Работа с деца с изявени дарби.

Работата с деца и ученици с изявени дарби се осъществява в училища, детски градини, ЦПЛР-ОДК, читалища, школи, Младежки дом Търговище, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др. Образователните и културни институции на територията на област Търговище откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие чрез реализиране на различни форми и програми.

В Търговище функционират следните клубове и школи: клуб по художествена гимнастика "Алегро", футболен клуб "Светкавица", клуб по спортна стрелба "Светкавица", спортен клуб по свободна, класическа борба и самбо "Олимпиец", карате клуб "Тангра Йошинмон", клуб по авиомоделизъм - Младежки дом, баскетболен клуб, клуб "Батик", школа за изобразително изкуство "Артея", музикална школа "Ню Войсис", балетна формация "Търговище", школа за модерен балет "Вега", мажоретен състав „Търговище“, детски фолклорен ансамбъл "Шарено герданче", школа за естрадно пеене към ЦМДИ, младежка свободна зона за настолни и интерактивни игри и психологически консултативен кабинет към Младежки дом Търговище, балет „Галакси“, театрална студия към ОНЧ „Напредък-1864“- Търговище, детска частна музикална школа „Доминанта“, ТФС „Джумалийче“, клубове и състави на ЦПЛР – ОДК Търговище и др.

Предизвикателства:

- Преминаване от оценка на дефицитите към оценка на възможностите на детето или ученика, на работа не само за преодоляване на затрудненията, а за развиване на възможностите, за превръщане на детето и ученика от пасивен в активен участник в приобщаващото образование.

- Съществува необходимост от създаване на възможности за допълнителна подкрепа и развитие на деца и ученици с изяви интереси и дарби в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литературата, науката, технологиите и др.

- Ефективно взаимодействие между институциите, осигуряващи подкрепа за личностно развитие – за осигуряването на нужните специалисти и разширяване и обезпечаване на формите и дейностите за подкрепа е необходимо непрекъснато сътрудничество между различните институции, органи и структури. С това ще се постигне по-пълно обхват на децата и учениците, за които се провеждат дейности за подкрепа, избягване на дублиране на мерки и двойно финансиране, многопосочна работа със семействата, рационално използване на човешки ресурс.

- Подобряване и осъвременяване на материално – техническата база на някои от функциониращите клубове и школи и осигуряване на модерна среда за работа и развитие на децата с изяви дарби.

- Поощряване с морални и материални награди за постигнати високи резултати на децата и учениците от масовите извънкласни форми, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерното ориентиране на учениците.

Подкрепа за кариерното ориентиране на учениците на територията на област Търговище се осъществява от кариерните консултанти на ЦПЛР – ОДК Търговище.

Кариерните консултанти към ЦПЛР – ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители, учители и директори в областта на кариерното ориентиране. Консултират учениците във връзка с прехода им от една към друга образователна степен, както и към пазара на труда. Осъществяват индивидуална и групово работа, диагностична и консултативна дейност с ученици от всички степени на училищното образование в област Търговище.

С дейностите по кариерно ориентиране в ЦПЛР – ОДК Търговище учениците получават личностна подкрепа и разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели; умения за себerealизация на пазара на труда, усъвършенстват умения си за планиране и управление на кариерата. Формулират ясни ценности, лични приоритети и визия за развитие (краткосрочни и дългосрочни цели). Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще.

Формите, подбираните теми и ресурси в работата на кариерните консултанти към ЦПЛР – ОДК Търговище, са в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование и разработени от експерти на МОН. Прилагат се иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране.

Осъществено е включване по проект „Подкрепа за успех” - Дейност 6 : „Осъществяване на обща подкрепа чрез кариерно ориентиране с цел подготовка за преход към следваща степен за мотивация за продължаване на образованието, за участие на пазара на труда, кариерно ориентиране за учениците от прогимназиален етап на образование (от 5-ти до 7-ми клас).

Брой кариерни консултанти в ЦПЛР – ОДК Търговище: 2

Брой училища, в които се провеждат дейности по кариерно ориентиране - 47

Брой обхванати ученици (за периода 01.2019 – 05.2021 г.) - 3095

Бъдещи цели:

- Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване на ползите от кариерното ориентиране на учениците;

- Разяснителни кампании за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

- Дейности по кариерно ориентиране в ЦПЛР – ОДК Търговище за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна възраст;

- Организиране форуми по кариерно ориентиране, дни на средното образование и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС №100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно бяха насочени към:

- необхванатите 5-, 6- и 7- годишни деца и ученици, както и новоотпадналите 9-т, 10-т и 12-т годишни;

- след промените в нормативните актове по общини се актуализира статусът на необхванатите 4-ри годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

- интензивно взаимодействие от страна на РУО и отговорните институции по Механизма с образователните институции в условията на епидемична обстановка относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици, и в най-голяма степен учениците в риск от изолация при обучението от разстояние в електронна среда (ОПЕС);

- за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали;

- привличане и включване на назначените образователни медиатори и социални работници в осъществяването на обучението от дистанция чрез разнасяне на учебни материали до домовете без достъп до електронни средства в условията на ОПЕС;

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

- Насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;
- включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;
- осигуряване на електронни устройства за нуждите на електронното обучение от разстояние;
- закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;
- осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно да бъде насочен към:

- предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;
- прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното поведение, като се отправят предложения до кмета на съответната община за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.
- водещ регионален приоритет да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и пр.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в общините.

Обществени съвети по социално подпомагане

Тези съвети са консултативни органи към общините за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация с държавни органи и доставчици на социални услуги за постигане целите на социалната политика.

Местните власти разработват и изпълняват мерки, подпомагащи социалното включване, като развиват социални услуги в ЦОП и ЦСРИ, както и програми за повишаване на родителския капацитет и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и ЦОП.

Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към всяка община в област Търговище

На основание чл. 6, ал. 2 от ЗБППМН са определени съставите на комисиите. Включват се представители на общинската администрация, отговарящи за проблемите на поведението, образованието и здравеопазването, представители на дирекциите „Социално подпомагане“, на полицията, както и педагози, психолози, юристи, общественици и др. Изпълняват няколко основни задачи:

- провеждат мероприятия по програми и дейности за предотвратяване и ограничаване на криминогенните фактори;
- подпомагат родителите, които срещат затруднения при възпитанието на децата си;
- организират и координират социално-превантивната дейност на територията на общината, издирват и установяват съвместно с инспекторите от Детска педагогическа стая и дирекция "Социално подпомагане" малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощи, вземат мерки за тяхната социална защита и развитие;
- налагат мерките по чл. 15 от ЗБППМН;
- привеждат в изпълнение мерките по чл. 13 и 15 от ЗБППМН и осъществяват контрол върху изпълнението им.

По отношение на корекционно-възпитателната работа с малолетни и непълнолетни МКБППМН оказва съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца, за ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви, за ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния и превантивна работа с родители на деца в риск.

В общините се работи по общински програми за превенция, профилактика и рехабилитация на детско-юношеското здраве, чиято целева група са децата и учениците. В обхвата на дейностите на Общинско мероприятие „Здравеопазване“ съвместно с РЗИ-Търговище, ЦСМП-Търговище, Общински съвет по наркотични вещества и личните лекари са:

- поддържане на постоянна готовност за оказване на дospelна помощ на децата и учениците в ДГ и училищата;
- участие на медицинските специалисти в регионални програми за профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;
- изнасяне на лекции за здравното образование на децата и учениците;
- наблюдение на физическото развитие и физическата дееспособност на децата и учениците;
- медицинско осигуряване на деца и ученици при провеждане на различни форми на отдих и туризъм;
- проследяване на здравно-имунизационното състояние на децата и учениците и документиране на тази дейност. Анализ на имунизационния статус и информирание на съответните институции;

- програма за профилактика и рехабилитация на детското и юношеското наднормено тегло и свързаните с него заболявания сред децата;
- програма за профилактика и рехабилитация на децата с гръбначни изкривявания и деформации на гръдния кош;
- превенция на употребата на психоактивни вещества, алкохол и тютюнопушене на деца и младежи.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2021 г. – 2023 г. на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Търговище са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*, поставя следните проблеми и предизвикателства:

- разширяване на иновациите в училищното образование с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
- намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
- осигуряване на технически средства и подготовка на педагогическите специалисти за обучение от разстояние в електронна среда;
- обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
- реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Осигуряване на оптимални възможности за развитие и пълноценна личностна подкрепа на децата и учениците.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за ученето и създаването на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Оптимизиране на процеса на приобщаване в условията на обучение от разстояние в електронна среда /ОРЕС/.

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общините, образователните институции и другите институции, които ще планират и изпълняват конкретни дейности според своите компетентности.

Мерките не са в изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии съобразно конкретните общински особености и потребности.

5.1. По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за по-пълноценно развитие и усъвършенстване на децата и учениците.

Мярка 1 – Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Провеждане на скрининг за оценяване на развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини.
- Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище.
- Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 – Провеждане на **обща подкрепа** за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Провеждане на допълнителни обучения и консултации.
- Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси.
- Организиране на логопедична работа във всички училищата и в детските градини.
- Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники.
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.
- Подобряване на условията на ОРЕС.

Мярка 3 - Организиране на **допълнителна подкрепа** за личностно развитие на всички нуждаещи се ученици.

- Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа.
- Разработване на план за подкрепа.

- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от ДП деца и ученици.
- Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП.
- Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП

Мярка 4 – Дейности за предотвратяване на тежки **нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз.**

- Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие.
- Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации.
- Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.
- Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти.
- Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - Осигуряване на възможности за пълноценна **личностна изява** на всички деца и ученици.

- Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява.
- Подкрепа на талантиливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби (по общини).
- Прилагане на **системи за поощрения и награждаване** на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда.

- Организиране на „Панорама на средното образование“ съвместно с Център за кариерно ориентиране по общини или на областно ниво.
- Организиране на инициативи за кариерното ориентиране по общини.
- Провеждане в училищата на мероприятия съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование.
- Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет – на училищно, общинско и областно ниво.
- Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност.

- Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7: Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие.

- Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот.
- Създаване на „Зелена“ образователна среда.

5.2. По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности.

Мярка 1 - Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

- Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците.
- Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини.
- Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики- рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

- Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогически специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците.
- Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогически специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.
- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“.

Мярка 3 - Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини.

- Предоставяне на рамки и матрици на документи.
- Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦПППО и ЦПЛР-ОДК.

Мярка 4 Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

5.3. По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите.

Мярка 1 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици, педагогически специалисти и родители.

Мярка 2 - Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, местните администрации, отделите за закрила на детето, РУО и др.

Мярка 3 - Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности.

Мярка 4 - Работа с родителите на деца и ученици с изяви дарби.

Мярка 5 - Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

Мярка 6 - Дейности, насочени към местната общественост за:

- преодоляване на предразсъдъците;
- за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности;

5.4. По оперативна цел 4: Оптимизиране на процеса на приобщаване в условията на обучение от разстояние в електронна среда /ОПЕС/.

Мярка 1 - Осигуряване на възможност за дистанционното обучение и подкрепа на всяко конкретно дете и ученик в условията на ОПЕС.

- Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици.
- Синхронизирана екипната работа между родители, учители и специалисти.
- Пълноценно планиране, реализиране и отчитане на ОПЕС.
- Организиране и провеждане на компенсаторни индивидуални онлайн сесии с нуждаещите се деца и ученици.

• Оптимизиране при използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри.

• Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП, придружени с консултации /по телефон или по интернет/.

• При възможност организиране и провеждане на присъствени индивидуални терапевтични сесии на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 – Усъвършенстване на професионалните умения на педагогическите специалисти за работа в условията на ОПЕС.

- Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на занимания от разстояние в електронна среда.

- Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики за обучение и подкрепа на деца и ученици със СОП от разстояние в електронна среда.

Мярка 3 – Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията на ОРЕС.

- Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на деца и ученици с изявени дарби и консултиране със специалисти.

- Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на деца и ученици със СОП чрез консултиране с психолози, логопеди, ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и кинезитерапевти, ерготерапевт.

- Насърчаване и мотивиране на родителите за активно включване в образователния процес.

- Обучение на родители на деца и ученици със СОП за придобиване на умения за работа в електронна среда.

5.5. По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата.

Мярка 1 - Подобряване на **достъпността на архитектурната среда** в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини – рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.

- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици.

- Адаптиране на тротоарите за придвижване на хора с колички.

Мярка 2 - Подобряване на **достъпната физическа среда**. Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните ѝ характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление.

Достъпът на физическата среда е:

1. Визуален – контраст и цветове, осветление и визуална маркировка.

2. Тактилен – водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи.

3. Вертикален – преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;

4. Хоризонтален – включва изисквания към врати, фойета, коридори, водещи линии, санитарни помещения и др.

Мярка 3 - Подобряване на **специализираната подкрепяща среда** в образователните институции.

- Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина.

- Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа.

- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност.

- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.

- Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

Мярка 4 - Подобряване на условията и осигуряване на равен достъп за обучение от разстояние в електронна среда /изпълнение на дейностите по проект BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“/.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие.

6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие.

6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие.

6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

6.6. Брой институции със значително подобрение на материалната база – нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет.

6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата областна стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- Национална стратегия за детето (2019– 2030);

- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030)

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общините отговарят за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва **общинска стратегия** за личностно развитие на децата и учениците за период от 2 години, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието приема **Годишен план** за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие.

За координиране на дейностите по изпълнение на стратегията със заповед на областния управител се създава екип /комисия/ за мониторинг, в състава на който участват представители на всички заинтересовани страни– областна администрация, общинските администрации, Регионално управление на образованието, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Център за специална образователна подкрепа, Регионална здравна инспекция, Регионална дирекция „Социално подпомагане“, Център за кариерно ориентиране и др. Областният управител определя и ръководител на екипа. Броят и темите на заседанията и разпределението на задачите се определят от екипа под ръководството на неговия председател.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.